

Volaterranus⁽¹⁾, Jovius⁽²⁾, Vossius⁽³⁾, & alii. Quod ad rem nostram attinet, *Historia Carrariensium Principum* ab eorum origine deducta, & in Jacobini mortem desinens, quam nunc publici juris facio, eumdem Vergerium Auctorem habet⁽⁴⁾. Elegantissime conscriptam profero, sed 5 minime absolutam, quippe ne ipse quidem illam ad umbilicum perduxit.

« et De ingenuis moribus erudiendorum
« puerorum : Arrianumque historicum
« quidem Alexandri magni gestis conti-
« net (*sic*): sermone graeco conscriptum:
« latinum fecit: graecas et barbaras ami-
« citias comparavit: cultissimasque ora-
« tiones in divi Hieronymi laudem plures
« composuit. Adversus Sigismundum
« Malatestam: qui Maronis statuam e
« foro mantuano deiici fecit: nobilem
« edidit invectivam: et alia multa. Obiit
« tandem tantus vir tempore concilii
« Basileae in Ungariam: ut testatur
« Pius papa ».

(1) *Commentariorum Urbanorum RAPHAELIS VOLATERRANI octo et triginta libri*, Parisiis, 1526, *Geographia*, Lib. III, Istria, f. XXXVIII: « Ex hac urbe (Istrie Capite) Petrus Paulus Vergerius patrum memoria nominatur iuris scientiae peritissimus, philosophus et orator: qui nonnulla et ipse monumenta reliquit. Arrianum de Gestis Alexandri convertit. Decessit in Pannonia contubernalis Sigismundi Imperatoris ». Ed ivi, *Anthropologia*, Lib. xxi, De his qui reliquis in artibus claruerunt, f. cc.XXXII: « iurisconsultorum suo tempore eloquentissimus sive mavis dicere eloquentium iurisconsultissimus, simul et philosophus fuit ».

(2) *Elogia Doctorum Virorum ab Avorum Memoria publicatis ingenii monumentis illustrum*, Auctore PAULO IOVIO Novocomense Episcopo Nucerino, Basileae, MDLXXI, p. 254, *Elogia Doctorum Virorum*, Petri Pauli Vergerii, CXI: « Is Iustinopoli in Histria natus, Chrysoloraeque discipulus, Graecas litteras ex purissimo fonte haustas illustribus discipulis humanissime re-

« fudit, ut inductis passim eius linguae rivulis Italiam plane sitientem irriga-
« ret. Latine autem scribendi singularis eo seculo facultas enuit, uti appareat ex eo libello, qui de educandis Liberis ad exactam disciplinam peramoene atque prudenter scriptus me puero in scholis legebatur ». (Il Giovio nacque a Como il 19 aprile 1483.)

(3) Cf. G. J. Voss, *De Historicis Latinis*, lib. III, cap. v, p. 505, ed. Lugd. Bat., MDCXXVII: « Petrus Paulus Vergerius Iustinopolitanus, vir non Latein modo doctus, sed et Graece; qua in lingua auditor fuerat Emanuelis Chrysolorae; atque item philosophus, iurisconsultus, et orator, claruit anno MCCCCXXX. Magna in gratia vixit Patavii apud principes Carrarienses: ut de eo Volaterranus testatur, cui et iurisconsultorum suo tempore eloquentissimus, et eloquentium iurisconsultissimus vocatur. Hic historiam condidit principum Carrariensium. Item aliam principum Mantuanorum. Primus quoque Arrianum transtulit de gestis Alexandri: quod postea non paullo feliciter praestitit V. Cl. Bonaventura Vulcanius, praecceptor quandam meus in Graecis. Alia quoque reliquit, interque ea et inventivam aduersus Malatestam, quod Virgilii statuam in foro Mantuano posse tam deiici iusserat. Vide de eo Iacob Bergomaten. Chron. Suppl. lib. xv ».

(4) L'opera fu stampata già nel 1722, a cura del Van der Aa, nella raccolta del GREVIO, *Thesaurus antiquit. et histor. Itiae cit.*, vol. VI, parte III: pubblicazione che pare sia sfuggita al Muratori. Dell'attribuzione dell'opera al V., si fece parola nella Prefazione.